

ALACAKLININ TEMERRÜDÜ

Doç. Dr. Şahin AKINCI*

I. Giriş ve Genel Bilgi

İfanın alacaklıyı ilgilendiren yönü, bir edimin usulü dairesinde kabul edilmesidir. Edimin yerine getirilmesinde alacaklının iştiraki gerekli olursa, bu iştirak eylemi bir defaya mahsus olsa bile, alacaklı bunu, usulüne göre gerçekleştirmelidir. Alacaklı, iştirak eylemini yerine getirmediğinde, kendisine ve borçluya önemsiz bir zarar verir. Çünkü, borçlunun karşı talebi, alacaklının kendisine düşen iştirak eylemini yerine getirmemesine rağmen devam eder. Bu durumu bir örnek ile şu şekilde açıklayabiliriz:

Kasap A, B et firmasına aylık 10 tane kesilmiş koyun sipariş ediyor. B, sipariş edilen koyun etlerini zamanında göndermek istiyor, ama kasap A gönderilen koyun etlerini kabul etmiyor.

Bu durumda, B, söz konusu etlerin ne olacağını sormak isteyecektir. Acaba, bu etleri satacak mı, tevdi mi edecek, yoksa muhafaza mı edecek? Muhafaza etmesi gerekirse muhafaza ücretini kim ödeyecek? Muhafaza esnasında sözkonusu etlerin bozulması halinde bundan kim sorumlu olacak? B'nin edim yükümlülüğü devam mı edecek, yoksa sözleşmeyi sona mı erdirecek? Tazminat sorumluluğu sözkonusu olacak mı? Alacaklının temerrüdü halinde bu ve benzeri sorunlarla karşılaşılır.

Borç ilişkisinde tarafların menfaatleri birbirine zıt olduğuna göre, ortaya çıkan menfaatler çatışmasının kesin bir çözüme bağlanması gerekir. Alacaklı temerrüdünün ortaya çıkışında bu düşüncenin önemli bir rolünün olduğunu söyleyebiliriz.

"...Borçlu başkasının iştirakine ihtiyaç duymadan edimini yerine getirebilecekse, alacaklıyı bir yana bırakarak, onu ifa eder. Fakat edimin ifasında yardım gerekli ise, yani alacaklının iştirakine ihtiyaç duyulursa, bir problem sözkonusu olur¹..."

Bu cümleler 1879 yılında Alman Medenî Kanunu (BGB)'nin yürürlüğe girmesi zamanında yapılan tartışmaları karakterize ediyor. Tartışma, alacaklı temerrüdünde kusurun gerekli olup olmadığı hususunda ortaya çıkmaktadır. Bu problemin çözümü diğer bir soruyla ilgilidir. Bu soru; alacaklının ifa eylemine katılmasının bir mükellefiyet olup olmadığıdır. Acaba

* S. Ü. Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Kohler, J.: Annahme und Annahmeverzug, JherJb. 17, s. 261.

alacaklı yalnızca ediminin yerine getirilmesi hususunda bir talep hakkına mı sahiptir, yoksa, borçlu gibi, ifada iştirak eylemine katılma mükellefiyeti var mıdır²?

Alman Medenî Kanunu'nun yürürlüğe girdiği zamanlarda edimin, borçlu için bir yükümlülük olduğu gibi, alacaklının ifaya iştirakinin de alacaklı için bir yükümlülük olduğu görüşü hakimdi³. Bu görüş, alacaklı ve borçluyu aynı konuma sokarak, alacaklı ve borçlu temerrüdünü aynı çerçevede görmektedir.

Alman Medenî Kanunu esas itibariyle her zaman bu çözüm tarzını benimsemişti. Daha sonraları Kohler'in ortaya koyduğu çözüm tarzını benimsedi. Kohler'e göre⁴, alacaklının ifaya iştiraki bir yükümlülük değil, bir haktır. Alacaklı bu hakkını dilerse kullanır. Borçlu, alacaklıyı bu hususta zorlayamaz.

Türk-İsviçre Borçlar Kanunu'nda ve Alman Medeni Kanunu'nda, alacaklı ve borçlu temerrüdünün hem şartları hem de sonuçları açık şekilde birbirinden ayrılmıştır. Her iki temerrüt türünde de ifanın gecikmesi ortak özelliktir. Fakat, kanun koyucu, iki özel soruna farklı çözümler ortaya koymuştur. Edim yükümlülüğünün ihlalinde borçlu kusurlu ise, bir tedbir ya da zorlama ile karşılaşır. Yani, edim yükümlülüğü kusurlu şekilde ihlal edilirse, borçlu temerrüdü ortaya çıkar (B.K. m. 101; BGB. Art. 285). Alacaklının temerrüde düşmesi için kusur gerekli değildir⁵. Zira burada alacaklı yalnızca edim üzerindeki hakkından yararlanamaz.

Borçlu temerrüdü yoluyla edim yükümlülüğünün ihlal edilmesi alacaklıya, edimi kanunî yollarla zorla elde etme hakkını verir. Bu mümkün olmazsa alacaklı, tazminat talep edebilir veya sözleşmeyi sona erdirebilir (BK. m. 102-108, BGB. Art. 286-326). Alacaklı temerrüdünde durum farklıdır. Alacaklının ifaya iştirak etmemesi, borçluya bir dava hakkı ver-

2 Krevzer, K./Stehle, H.J.: Grundprobleme des Glaubigerverzugs, JA. 1984, s. 70.

3 Kohler, 265/266; Hüffer, U.: Leistungsstörungen durch Glaubigerhandeln Berlin, 1976, s. 10.

4 Kohler, s. 261; Eren, F.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, C.III, İstanbul, 1994, s. 172.

5 Yalman, S.: Türk Borçlar Hukukunda Alacaklının Temerrüdü Halinde Borçlunun Tevdi Hakkı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1997, s. 31-32; Eren, s. 176; Tekinay, /Akman/Burcuoğlu/Altop; Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yedinci Bası, İstanbul 1993, s. 842.

mediği gibi ne tazminat hakkı bahşeder, ne de borçlunun sözleşmeyi sona erdirmesine imkan tanır⁶.

Alacaklı kendisi için bir külfet (Obliegenheit)⁷ olan ifaya iştirak eylemini yerine getirmezse boçluya, kendi edim yükümünü yerine getirerek karşı edimi talep etme imkanını kendi eliyle verir. Böyle durumlarda borçlu, alacaklının iştiraki olmadan borcundan kurtulabilir.

II. Alacaklı Temerrüdünün Şartları

Alacaklı temerrüdünün temel unsuru borç ilişkisidir. Çünkü alacaklı, borç ilişkisine dayanarak edimi talep edebilir ve borcun ifasında onun iştirakine (kabulüne) ihtiyaç duyulur. Borçlunun, ifayı yerine getirmesi, alacaklının yapması gereken fiil olmadan mümkün olmazsa, (örneğin, kabulden veya yapması gereken fiil ve davranışlardan kaçınma halinde) alacaklı temerrüde düşer⁸. Alacaklı temerrüdü, alacaklının ifaya iştirak etmesinin (katılmasının) gerekli olduğu bir edime dayanır. Bu yüzden kavram olarak borçlu temerrüdü ile alacaklı temerrüdü aynı anlama gelir⁹.

Borç ilişkisinin sözleşmeden veya kanundan doğması önemli değildir. Temerrüde düşüldüğünde, talebin hukukî mahiyeti de önem arzetmez. Çünkü daima bir yükümlülük söz konusudur.

Edimin ifa edilebilmesi için alacaklının ifaya katılması gerekli ise, alacaklı bunu yerine getirmelidir. Aksi taktirde alacaklı temerrüdüne düşer. Bu husus, BK, m. 90-95, OR. Art.91-96 ve BGB. Art. 293-300 de düzenlenmiştir. Borçlar Kanunu m. 90'da (OR. Art. 91 ve BGB. Art. 293) alacaklı temerrüdü, borçlu açısından uygun bir edim teklifine, alacaklı açısından ise bu teklifin haksız şekilde reddedilmesine dayanır. Bununla birlikte, genellikle sözlü teklif yeterli olmaz. Aynı zamanda borçlu edimi, ifaya hazır halde bulundurmalıdır.

⁶ Eren, s.172; Yalman, s. 11.

⁷ Eren, s. 172; Yalman, s. 32, Heinz-Bommer, C.: Die Annahmepflicht des Kaufers, Bern 1970, s. 67.

⁸ Heinrichs, H.: Becksche Kurz Kommentare Plandt BGB. München 1994, Art. 293, N. 10; Erman, W.: Handkommentar zum BGB. München, 1981, Art. 293, N. 2; Yalman, s. 10; Koç, s. 83.

⁹ Krevzer/Stehle, s.70.

Alacaklı temerrüdü, ifanın yerine getirilmesinde, alacaklıya ihtiyaç duyulan bütün durumlarda sözkonusu olur¹⁰. Fakat, alacaklıya ihtiyaç duyulmadığında (yapma ve yapmama borçlarında) alacaklının temerrüdünden söz etmeye imkân yoktur¹¹. Çünkü böyle durumlarda, borçlu kendi fiil ve davranışlarıyla borcunu ifa edebilme imkânına sahiptir.

A) Borçlu Açısından Aranılan şartlar

Edim, borçlu tarafından uygun şekilde teklif edildiği halde alacaklı, ifanın gerçekleşebilmesi için kendisine düşen işlemleri yerine getirmelidir. Bu durumdaki borçlu, alacaklıyı temerrüde düşürebilir. Fakat, ne uygun edim teklifi ne de alacaklının yerine getireceği işlemler kanunda açık şekilde öngörülmemiştir¹². Bu sebeple, uygun olmayan edim de uygun edim gibi teklif edilebilir.

1) Edim Hazırlığı

Alacaklı temerrüdünün sözkonusu olabilmesi için, borçlunun ifade kendisine düşen her şeyi yerine getirmiş olması, başka bir ifade ile borçlunun ifaya hazır olması gerekir¹³. İfaya hazır olmak demek, borçlunun, maddî ve hukukî olarak ifaya hazır olması demektir. Maddî anlamda hazır olma, edimin temin edilmesini, hukukî anlamda hazır olma ise, devredilmesi mümkün olan bir eşyaya sahip olmayı ifade eder¹⁴.

Edim temin edilmeden ya da fiilen ifaya hazır olmadan yapılan edim teklifi, alacaklı temerrüdünü doğurmaz¹⁵. Edim hazırlığında, borçlunu subjektif ve objektif edim hazırlığını ortaya koyması gerekir. Objektif edim hazırlığı, borçlunun, sözleşmeye göre neyi taahhüt etmişse, onu ifaya hazır hale getirmesini ifade eder¹⁶. Subjektif edim hazırlığı ise, borçlunun ifa

¹⁰ Eren, s. 170; Weber, R.: Berner Kommentar; Das Obligationenrecht, Band VI Allgemeine Bestimmungen, Kommentar zu Art.68-96 OR, Zürich 1982, Art. 91, N. 14; Feyzioğlu, N. F.; Borçlar Hukuku, Genel Hükümler C.II, İstanbul 1977, s. 141.

¹¹ Kreuzer/Stehle, 70; Koç, N.; İsviçre Türk Borçlar Hukukunda Alacaklının Temerrüdü, Ankara 1992, s. 43; Oğuzman, M. K./Öz, T.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler İstanbul 1995, s. 233.

¹² Yalman, s. 13.

¹³ Biederermann, J.: Die Hinterlegung als Erfüllungssurrogat, Aarau 1944, s. 14.

¹⁴ Becker H.: İsviçre Medenî Kanunu Şerhi, C. VI, Borçlar Kanunu, I. Kısım, Genel Hükümler, (Çev. Tolun, O.), Ankara 1969, m. 91, N.2.

¹⁵ BGE, 28, II, 270.

¹⁶ Yalman, s. 14.

etme iradesini ortaya koymasını, ifaya niyetli olduğunu, ifaya hazırlıklı olduğunu göstermesidir¹⁷. Borçlunun bu ifa niyetinden, doğru yerde, doğru zamanda, doğru nitelik ve çeşitte edimi ifaya hazır hale getirmesi ve bu imkâna sahip olması anlaşılmalıdır¹⁸.

Edimin ifaya hazır hale getirilmesinde alacaklının menfaati bulunduğundan, ifa hazırlıklarıyla ilgili bilgilerin alacaklıya verilmesi gerekir¹⁹. Bununla birlikte, borçlu gelir kaynaklarını alacaklıya göstermek zorunda değildir²⁰.

Alacaklı temerrüdü için gerekli şartların oluşup oluşmadığını borçlu ispat etmek zorunda olduğundan, ifaya hazır olduğunu da kendisi ispat etmek durumundadır²¹.

2) Edim Teklifi

Alacaklının temerrüde düşmesi gerekli olan edim teklifi üç şekilde olabilir. Bunlar; fiilî edim teklifi, sözlü edim teklifi ve teklifin gerekli olmadığı durumlardan ibarettir.

a) Fiilî Edim Teklifi

Borçlunun fiilî edim teklifinde bulunması için, alacaklının iştirak eylemine ihtiyaç yoktur. Borçlu kanunda veya sözleşmede belirtilen şartlarda, edim teklifini yerine getirebilir. Borçlunun, kural olarak edim teklifini fiilen yapması gerekir. Fiilî edim teklifinin uygun bir şekilde yerine getirilmesinden amaç; alacaklının başka bir davranışta bulunmasını gerektirmeyecek şekilde ve yalnızca kabul iradesini açıklamasıyla ifanın gerçekleşmesini sağlayacak şekilde edimin teklif edilmesidir²². Teklifin, alacaklıyı temerrüde düşürebilmesi için, taraflar arasındaki sözleşmeye ve kanun hükümlerine uygun olması gerekir. Borçlu veya ifaya yetkili üçüncü şahıs, uygun

¹⁷ Biedermann, s. 15; Meyer, G.: Der Verzug des Glaubiger im Schweizerischen Obligationenrecht, Zürich 1906, s. 12-13.

¹⁸ Biedermann, s. 15.

¹⁹ Meyer, s. 13.

²⁰ Oser, H./Schonenberger, W.: İsviçre Medenî Kanunu şerhi, C. V, Borçlar Kanunu, II. Kısım (Çev. Seçkin, R.), Ankara 1950, m. 91, N. 4; Becker, m.91, N. 4.

²¹ Meyer, s. 12; Weber, Art. 91, N. 174; Oser/Schonenberger, m. 91, N. 2.

²² Eren, s. 174; Bucher, E.: Schweizerischen Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Ohne Deliktsrecht, Zürich 1988, s. 320; Weber, Art. 91, N. 98; Koç, s. 117; Yalman, s. 18; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 838.

edimi, doğru zamanda ve doğru yerde alacaklıya veya edimi kabule yetkili üçüncü şahsa teklif edebilir.

Borçlunun doğru edimi teklif yükümlülüğü, sözleşmeyle borçlanılan edimin sunulmasıyla sınırlıdır²³. Bunun için, sözleşmeyle belirtilen nitelikleri kayıtsız şartsız tam olarak ihtiva eden bir edim teklif edilmelidir. Sözleşmede veya kanununda belirtilen edimden başka bir şey veya kusurlu birşey teklif edildiği zaman, uygun bir teklif yapılmış olmaz. Alacaklı böyle bir teklifi reddedebilir ve alacaklı temerrüdü de söz konusu olmaz.

Örneğin; B, mobilyacı M'ye ceviz kaplama yemek odası takımı sipariş ediyor. M, yemek odası takımını gönderdiği zaman, B, gönderilen takımın teslimini kabul etmiyor.

i) Gönderilen yemek takımı ceviz kaplama değildir. (B) malın ayıplı olduğunu ileri sürüyor ve edimi kabul etmiyor.

ii) Yemek odası takımının ceviz kaplama olmadığını ileri sürüyor, fakat gerçekte, yemek odası takımı ceviz kaplamadan oluşuyor.

Yukarıdaki örnekte belirtilen (i) şıkında B, alacaklı temerrüdüne düşmez. Çünkü M, doğru edimi teklif etmiyor, bilakis kusurlu bir edimi teklif ediyor. Burada B'nin, M'nin kusurunu ileri sürüp sürmemesi önemli değildir, çünkü borçlanılan edimin gerçekte aralarında kararlaştırdıkları niteliğe sahip bir şekilde gönderilmesi gerekirdi. (ii) şıkında ise B, alacaklı temerrüdüne düşer. Çünkü gönderilen yemek odası takımı sözleşmede belirtilen niteliklere sahiptir. Bu durumda geri göndermenin hasar ve zararı alacaklıya aittir.

Edim teklifinin ne zaman yapılacağı hususunda kanunda bir açıklık yoktur. Bu nedenle, Borçlar Kanunu'daki ifa yeri ve ifa zamanı ile ilgili hükümler edim teklifinde de uygulanır²⁴. Bu yüzden alacaklı ancak ifa yerinde yapılan teklifi reddettiği zaman temerrüde düşer.

Alacaklının temerrüde düşmesi için gerekli olan edim teklifinin ne şekilde yapılacağı hususunda kanunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu yüzden edim teklifinin yapılması herhangi bir şekle tâbi değildir.

b) Sözlü Edim Teklifi

Fiiî edim teklifinin mümkün olmadığı veya edimin ifa edilebilmesi için alacaklının öncelikle belirli eylemleri yerine getirmesinin gerekli

²³ Oğuzman/Öz, s. 234; Yalman, s. 19; Koç, s. 118; Krevzer/Stehle, s. 71.

²⁴ Yalman, s.19.

olduğu her durumda, edimin sözle teklif edilmesi yeterlidir²⁵. Çünkü, edimin ifaya hazır hale getirilebilmesi için, alacaklının yapması gereken hazırlık fiilleri bulunduğu zaman, borçlunun borçlanılan edimi fiilî olarak teklif etmesi mümkün değildir. Bundan dolayı alacaklıya, ifa için kendisine düşen fiilleri yapmasının bildirilmesi ancak sözle mümkün olabilir²⁶. Edimin ifaya hazır hale getirilmesine yönelik fiillere "hazırlık fiilleri" denir. Bu fiiller, alacaklı tarafından, ifa için yapılması gereken ön hazırlıklardan veya ifayı mümkün kılan diğer fiillerden meydana gelir²⁷. Örneğin, seçimlik borçlarda, seçme yetkisi alacaklıya aitse, alacaklının seçimini bildirmesi gibi.

Sözlü edim teklifinin herhangi bir üçüncü şahıs tarafından yapılması sözkonusu olamaz²⁸. Çünkü, borçlunun ifa iradesini, hüküm doğuracak şekilde, üçüncü bir şahsın beyan etme yetkisi yoktur. Bundan dolayı sözlü teklifin yetkili kişilerce yapılması gerekir.

Alacaklının, kendisine teklif edilen edimi kabul etmeyeceğini önceden bildirdiği durumlarda ve aranacak borçlarda, yani borçlunun ikametgahının, edimin ifa yeri olduğu borçlarda sözlü edim teklifi yeterli olmalıdır²⁹.

Borçlunun, edimi sözlü olarak teklif ettiği durumlarda da ifayı gerçekleştirmeye hazır olması gerekir. Yani sözlü teklif ile blöf yapılmamalı, ifası mümkün olan edim teklif edilmelidir³⁰.

Sözlü teklif, fiilî tekliften farklı olarak, alacaklının oturduğu her yerde yapılabilir. Oysa fiilî teklif yalnızca ifa yerinde yapılırsa geçerli olur³¹. Bazı yerlerde yapılan sözlü teklif ise geçerli olmaz. Örneğin; ibadete mahsus yerlerde yapılan ifa teklifi veya ticarî işlerde, özel meskende yapılan teklif geçerli değildir³².

25 Reisoğlu, S.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995, s. 259; Eren, s. 174; Bucher, s. 320; Weber, Art. 91, N. 124; Serozan, R.: Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, C. III, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, İstanbul 1998, s. 106.

26 Meyer, s. 18.

27 Yalman, s. 22.

28 Eren, s. 175; Feyzioğlu, s. 145; Koç, s. 145.

29 Eren, s. 175; Bucher, s. 320; Becker, m. 91, N. 15.

30 Serozan, s. 106; Bucher, s. 320; Koç, s. 127.

31 Yalman, s. 124.

32 Biedermann, s. 74.

c) Teklifin Gerekli Olmadığı Durumlar

Kesin vadeli işlemlerde, yani ifada alacaklıya düşen bir fiilin yapılması için belli bir sürenin tayin edildiği durumlarda, bu süre içinde kendisine düşen fiili yerine getirmeyen alacaklıya herhangi bir teklif yapılmasına gerek yoktur³³. Çünkü, kesin vadeli işlemlerde, borçlu temerrüdü için ihtar gerekmediği gibi (BK.107/III), alacaklı temerrüdü için de teklife gerek yoktur.

Borçlunun alacaklı tarafından, ifadan men edildiği durumlarda da teklif gerekli değildir, borçlu tekliften muaftır³⁴. Örneğin; hizmet süresi dolmayan bir sekreter, patron tarafından "yarından itibaren büroma gelmeni istemiyorum" denilerek işten kovulsa, patronu temerrüde düşürmek için, ertesi gün hizmet teklifinde bulunulmasına gerek yoktur³⁵.

B) Alacaklı Açısından Aranılan Şartlar

1) Edimin Kabulü ve Hazırlık Fiilleri

İfada alacaklının rolü, ya edimin kabul edilmesi ya da ifa ile ilgili hazırlık fiillerinin yerine getirilmesi ile sınırlıdır (BK. m. 90).

Alacaklının ifaya katılması ile ilgili BK. m. 201'de bir düzenleme mevcuttur. Bu hükme göre, satılan bir malın gönderilmesi durumunda alacaklı, ayıplı malı reddederek geri gönderemez. Aksi takdirde temerrüde düşer. Bu durumdan kurtulmak için alacaklı, kendisine gönderilen malın muhafaza altına alınmasını sağlar, iddia ettiği ayıbı tesbit ettirir ve durumu derhal borçluya bildirirse, hem temerrüde düşmekten kurtulur³⁶, hem de ayıba karşı tekeffül hükümlerinden yararlanır³⁷.

Alacaklı, ifada kendisine düşen işlemleri veya ifa için gerekli olan hazırlık fiillerini yerine getirmek durumundadır. Hatta aranacak borçlarda, edimi kabul etmek için borçlunun ikametgahına gitmelidir³⁸. Bazı durumlarda, alacaklının ifa işlemine bir defacık olsun katılması yeterli olabilir.

³³ Kreuzer/Stehle, s. 72; Becker, s. m. 91, N. 17; Serozan, s. 106.

³⁴ Biedermann, s.74; Meyer, s. 36.

³⁵ Larenz, K.: Lehrbuch des Schuldrecht, Band I, Allgemeiner Teil, München 1987, s. 391.

³⁶ Yalman, s. 25.

³⁷ Edis, S.: Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1963, s. 93; İşeri, A.: Satım Akdinde Alıcının Temerrüdü, Batıder, 1964, S. 4, s. 660.

³⁸ Örneğin, TTK. m. 624. OR. 1032.

Alacaklının ifaya katılması, yalnızca sözleşmeyle ortaya çıkmaz. Bu husus, sözleşmenin yorumlanmasından, uygulanmasından ya da kanundan da kaynaklanabilir³⁹. Alacaklının edimi ifaya uygun şekildeyse, alacaklının yapmış olduğu bu işlemler hazırlık fiillerinden kabul edilir⁴⁰.

2) Edimin Haksız Şekilde Reddedilmesi

İfaya engel teşkil eden durum, alacaklı tarafından kaynaklanıyor ise alacaklı temerrüdü oluşur. Bu husus BK. m. 90'da düzenlenmiştir. BK. m. 90'a göre "...muhik sebep olmaksızın onu reddederse" alacaklı temerrüdü oluşur. İfa engeli, borçlunun sözleşmeye aykırı bir davranışından ileri gelirse, alacaklının haklı bir sebebe dayalı olarak kaçınması sözkonusu olur. Edimin gereği gibi teklif edilmemesi, alacaklı açısından haklı bir sebep oluşturur⁴¹. Alacaklı edim teklifini sebepsiz olarak reddedemez. Alacaklı, ancak edim teklifini kabulden kaçınmayı haklı gösterecek makul ve objektif bir sebep olduğu zaman reddedebilir⁴². Bu durumda da alacaklı temerrüdü oluşmaz.

Edimin ifasının üçüncü bir kişi tarafından yerine getirilmesine borçlu itiraz ederse, böyle bir edim teklifinin alacaklı tarafından kabul edilmemesi haklı bir kaçınma olur ve alacaklı temerrüde düşmez⁴³. Ancak, ifadan üçüncü şahıs da sorumlu ise alacaklı, üçüncü şahsın edim teklifini reddedemez. Eğer üçüncü şahsın teklifini reddederse alacaklı temerrüdüne düşmekten kurtulamaz⁴⁴.

Alacaklının edimi kabulden kaçınması, açık ve örtülü olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkar. Hizmet sözleşmesinde işverenin işi durdurması, edimin kabulünden açık şekilde kaçınmaya, iş vermemesi de örtülü kaçınmaya örnek olarak verilebilir⁴⁵.

Borçlunun yapmış olduğu edim teklifinden alacaklının kaçınması, objektif sebeplere dayanmadığı müddetçe, haklı bir kaçınma sayılamaz⁴⁶.

39 Biedermann, s. 25.

40 Oser/Schönenberger, s. m. 91, N. 10.

41 Von Tuhr, A.: Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı (Äev. Edege, C.), C. 1-2, Ankara 1983, s. 537; Becker, m. 91, N. 13; Koç, s. 158.

42 Weber, Art. 91, N. 155; Oser/Schönenberger, m. 91, N. 16.

43 Biedermann, s. 26.

44 Yalman, s. 28.

45 Koç, s. 154; Tunçomağ, s. 845

46 Eren, s. 176; Reisoğlu, s. 260; Keller/Schöbi, s. 287.

Alacaklının temerrüde düşmesi için kusurlu olması gerekli değildir. Alacaklı edim teklifini kusursuz olarak reddetse bile, bu red haklı bir sebebe dayanmadıkça, temerrüden kurtulamaz⁴⁷.

Alacaklı edim teklifini haklı bir sebep olmaksızın reddetse bile borçlu, edimi ifaya hazır bulundurmakla yükümlüdür⁴⁸.

III. Alacaklının Temerrüdünün Sonuçları

Alacaklı temerrüdünün, edim yükümlülüğüne doğrudan bir etkisi yoktur. Bu nedenle, temerrüde rağmen borçlunun edim yükümlülüğü devam eder. Taraflar arasındaki borç ilişkisi iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme ise, alacaklının karşı edim yükümlülüğü de devam eder. Alacaklının temerrüdü, borçluya ne sözleşmeyi sona erdirme ne de bir tazminat talep etme hakkı sağlar⁴⁹. Çünkü alacaklının teklif edilen edimi kabulden kaçınması bir yükümlülüğün ihlali değil, bilakis bir külfetin (obligenheit) ihlalidir⁵⁰.

Kanun veya sözleşmeye göre, alacaklının ifaya iştiraki bir külfet olmayıp, bir yükümlülük olursa, alacaklı temerrüdü borçluya, hem tazminat talep etme hem de sözleşmeyi sona erdirme hakkını verir⁵¹.

Türk Borçlar Kanunu'nda alacaklının temerrüdünün bütün sonuçları değil, yalnızca bazı özel sonuçları (BK. m. 91-94) düzenlenmiştir.

Alacaklı temerrüdünün sonuçlarını genel ve özel sonuçlar olmak üzere iki ana başlık altında incelemek mümkündür⁵².

A) Genel Sonuçlar

Alacaklı temerrüdünün genel sonuçları, doktrinde⁵³ kabul edildiği gibi, borçlunun sorumluluğunun hafiflemesi, hasarın alacaklıya geçmesi, masrafların talep edilmesi, ödemezlik def'i, sözleşme faizi, borçlu temerrüdünün ortadan kalkması gibi hususları kapsamaktadır.

⁴⁷ Westermann, s. 73; Bucher, s. 321; Weber, Art. 91, N. 155.

⁴⁸ Koç, s. 171; Reisoglu, s. 263.

⁴⁹ Eren, s. 178; Weber, Art. 92, N. 10; Von Tuhr, s. 538; Yalman, s. 11.

⁵⁰ Von Tuhr, A./Escher, A.: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrecht, Band, II, Zürich 1974, s. 73; Eren, s. 178; Yalman, s. 32; Serozan, s. 107.

⁵¹ Heinz-Bommer, C.: Die Annahmepflicht des Kaufers, Bern 1970, s. 6-7; Krevzer/Stehle, s. 73.

⁵² Eren, s. 178; Weber, Art. 92, N. 9; Von Tuhr/Escher, s. 73.

⁵³ Eren, s. 178.

1) Borçlunun Sorumluluğunun Hafifletilmesi

Alacaklı temerrüde düşmesine rağmen, borçlunun edim yükümlülüğü devam eder. Fakat borçlunun sorumluluğunda bir hafifleme meydana gelir⁵⁴. Bu sebeple, alacaklı temerrüdü sonucunda borçlu ancak, kasıt veya ağır ihmalden dolayı sorumlu olur⁵⁵.

Akdî sorumluluğu düzenleyen BK. m. 98'de borçlu, borcun ifa edilmemesinden dolayı her türlü kusurundan sorumludur. Borcun ifa edilmemesinde borçlunun kusuru hafif ihmal şeklinde bile olsa, yine bu kural uygulanır.

Alacaklı temerrüde düşmesine rağmen, borçlunun edim yükümlülüğü devam ettiği için borçlu, alacaklı temerrüdünden sonra bile, ifanın imkansız olmasından veya usulüne uygun olarak yerine getirilmemesinden dolayı sorumlu tutulur⁵⁶. Fakat borçlu, muhafaza yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmişse, malın telef olmasından dolayı sorumluluğuna hükmedilmez⁵⁷.

2) Hasarın Alacaklıya Geçmesi

Alman Medeni Kanunu'na göre (BGB. Art. 300/II-324/II), alacaklının temerrüde düşmesi, hasarın kendisine intikal etmesini sağlar⁵⁸. Bu durum Türk Hukuku bakımından da, eser sözleşmesi için BK. m. 368/I'de belirtilmiştir. Ayrıca BK. m. 183 açısından parça borçlarında da aynı çözümün kabul edilmesi gerekir⁵⁹. Buna karşılık, cins(çeşit) borçlarında durum biraz farklıdır. Cins borçlarında temerrüt dolayısıyla hasarın alacaklıya geçmesi için, sözleşme konusu malın benzerlerinden ayrılması veya alıcıya gönderilmesi gerekir⁶⁰. Alacaklı, malın benzerlerinden ayrılmasını veya

⁵⁴ BGB. Art. 300/1.

⁵⁵ Krevzer/Stehle, s. 73; Eren, s. 179; Serozan, s. 109-110.

⁵⁶ Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1129; Koç, s. 275.

⁵⁷ Eren, s. 179.

⁵⁸ Eren, s. 179; Bucher, s. 324-325; Weber, Art. 92, n. 38; Serozan, s. 109-110, Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1131; Oser/Schönenberger'e göre ise; hasarın alacaklıya geçmesi için, temerrüt yeterli değildir, ayrıca sözleşme konusu edimin tevdi edilmesi şarttır (m. 92, N. 12); ayrıca bkz. Koç, s. 284.

⁵⁹ Eren, s. 179; Serozan, s. 110; Von Tuhr/Escher, s. 74-75.

⁶⁰ Eren, s. 179; Serozan, s. 110.

gönderilmesini önleyerek, temerrüde düşmüş ise, bu andan itibaren hasar kendisine intikal eder. Bunların dışındaki cins borçlarında ve özellikle para borçlarında ise, sözleşme konusu edim tevdi edilmedikçe, hasar alacaklıya intikal etmez⁶¹.

3) Alacaklının Ödemezlik Def'ini İleri Sürememesi

Alacaklı temerrüdünde borçlunun, sözleşme konusu edimi teklif etmesine rağmen, alacaklının haklı bir sebep olmaksızın onu reddetmesi söz konusudur. Ödemezlik def'inde ise alacaklı, önce borçlunun edimini ifa etmesini veya teklif etmesini talep eder. Halbuki, borçlunun edim teklifini haklı bir sebep olmaksızın reddederek temerrüde düşen alacaklının bu talebi ileri sürmesi mümkün değildir. Bundan dolayı ödemezlik def'i ileri sürmesi de söz konusu olamaz⁶². Buna karşılık borçlu, karşı edimin yerine getirilmesini alacaklıdan talep edebilir.

4) Borçlu Temerrüdünün Ortadan Kalkması

Alacaklı temerrüdünde temerrüde düşen alacaklı, karşı tarafı temerrüde düşüremez; çünkü alacaklı temerrüdü, borçlu temerrüdünün sona ermesine neden olur⁶³.

5) Borçlunun Masrafları Alacaklıdan Talep etmesi

Alacaklı temerrüdünde borçlunun, alacaklının haklı bir sebep olmaksızın edim teklifini reddetmesi durumunda da edim yükümlülüğü devam eder. Ancak borçlu, mütemerrit alacaklının yararına yapmış olduğu masrafları ondan talep etme hakkını haiz olur. Bu masraflar, malın güvenliğini sağlamak amacıyla yapılan sigortanın primleri veya sözleşme konusu malın muhafazası için ödenen paralardır⁶⁴.

Borçlu, bu masrafları vekaletsiz işgörme (BK. m. 413) hükümleri çerçevesinde talep edebilir⁶⁵.

61 Eren, s. 179; Koç, s. 284; Tekinay/ Burcuoğlu/ Akman/ Altop'a göre ise; cins borçlarında mal henüz belli hale getirilmeden önce de, alacaklının temerrüde düşmesi mümkündür. Bu sebeple, böyle durumlarda hasarın temerrütten itibaren alacaklıya geçmesi gerekir, s. 1131.

62 Eren, s. 180; Weber, Art, 91, N. 28; Von Tuhr/Escher, s. 75.

63 Schleup, G.: Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band II, Zürich 1991, N. 2508; Eren, s. 180; Weber, Art. 92, N. 25; Feyzioğlu, s. 152; Yalman, s. 55.

64 Eren, s. 181; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 1132.

65 Koç, s. 290; Feyzioğlu, s. 151.

6) Sözleşmeden Doğan Faizlerin İşlemeye Devam Etmesi

Borçlunun, sözleşmeden doğan faizi ödeyip ödemeyeceği tartışmalıdır. Hakim görüşüne göre⁶⁶, sözleşmeden doğan faiz, alacaklı temerrüde düştükten sonra da devam eder. Bunun nedeni de faizin, muhafaza edilen paranın borçlu tarafından kullanılmasının bir karşılığı olmasıdır.

B) Özel Sonuçlar

Borçlar Kanunu'nun 91-94. maddeleri arasında, alacaklı temerrüdünün özel sonuçları düzenlenmiştir. Bu maddelere göre, alacaklı temerrüdünün özel sonuçları üçe ayrılır. Bunlar; eğer edim maddi nitelikte ise, her türlü risk alacaklıya ait olmak üzere edimin tevdi edilmesi, yani borçlunun tevdi hakkı; borca konu olan edimi satma veya sattırma hakkı ile edim maddî nitelikte değilse sözleşmeden dönme hakkıdır.

1) Tevdi Hakkı

Alacaklının temerrüdü halinde borçlunun tevdi hakkı BK. m.91'de düzenlenmiştir. Tevdi hakkı, yalnızca maddî nitelikteki edimler için söz konusu olur. Maddî nitelikte olmayan edimlerin, özellikle yapma ve yapmama edimlerinin tevdi edilmesi mümkün değildir. Tevdi hakkı, borçlunun borcundan kurtulmasını sağlar⁶⁷. Ayrıca tevdi, borçluya, kendi fiili ile borçtan kurtulma imkanını da tanır. Bu özelliğinden dolayı tevdi, kural olarak, borçlu için bir yükümlülük değil, haktır⁶⁸.

a) Tevdiin Şartları

Tevdi hakkının doğabilmesi için, öncelikle, alacaklının temerrüde düşmesi gerekir. Ayrıca, borç konusu edim, maddî nitelikte ve tevdi de elverişli olmalıdır. Fakat, Alman Medeni Kanunu'nu (BGB. Art. 372), aksine, İsviçre-Türk Borçlar Kanunu'nda hangi edimlerin tevdi elverişli olduğu düzenlenmemiştir. Alman Medeni Kanunu madde 372'de, yalnızca para, kıymetli evrak ve değerli eşyanın tevdiine imkân tanınmıştır⁶⁹. Bundan dolayı, üzerinde mülkiyet ya da fiilî hakimiyet kurulabilen ve bir yerden

⁶⁶ Eren, s. 181; Von Tuhr/Escher, s. 75; Yalman, s. 56; Meyer, s. 95; Weber, Art. 92, N. 23; Biedermann, s. 65.

⁶⁷ Weber, Art. 92, N. 5; Yalman, s. 146.

⁶⁸ Eren, 181; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 1124; Yalman, s. 54.

⁶⁹ Brox, H.: Allgemeines Schuldrecht, München 1993, s. 101; Medicus, D.: Schuldrecht, I, Allgemeiner Teil, München 1993, s. 124.

başka bir yere taşınabilen şeyler (menkuller) tevdi elverişli sayılırlar⁷⁰. Tevdi elverişli olan menkullere, para, kıymetli evrak, altın, gümüş gibi şeyler örnek olarak gösterilebilir.

Tevdi, BK. m. 91'de belirtildiğine göre, ticarî ilişkiler hariç olmak üzere, hakim belirlediği tevdi yerinde gerçekleştirilir. Tevdi yerini tesbit edecek hakim, ifa yerindeki hakimdir. Ticari ilişkilerde ise borçlu, hakimden tevdi yerini talep etmek zorunda değildir. Kendisinin uygun gördüğü bir ardiye veya depoya tevdi edebilir.

Şeyi tevdi edenle tevdi alan arasındaki hukukî ilişki, üçüncü kişi yararına yapılmış bir vedia sözleşmesidir⁷¹.

b) Tevdiin Sonuçları

Usulüne uygun şekilde yapılan bir tevdi ile borçlu, alacaklı edimi teslim almamasına rağmen borcundan kurtulur. Bundan dolayı tevdi bir ifa ikamesidir⁷².

Borçlu, BK. m. 93'e dayanarak tevdi ettiği şeyi geri alma hakkını hazirdir. Bundan dolayı tevdiin doğurduğu, borçtan kurtarıcı sonuç geciktiricidir. Borçlunun, tevdi edilen şey üzerindeki geri alma hakkı sona erinceye kadar bir askı, bekleme durumu söz konusudur⁷³. Borçlu, tevdi edilen şeye ait geri alma hakkını kullandığı zaman, alacak ile birlikte bütün fer'i haklar yeniden doğar (BK.m.93). Borçlunun geri alma hakkının da belli sınırları vardır. Buna göre, alacaklının kabul beyanı ya da bir rehnin sona ermesi söz konusu ise veya borçlu geri alma hakkından daha önceden feragat etmişse, geri alma hakkı sona erer⁷⁴.

⁷⁰ Eren, s. 182; Koç, s. 181-182; Yalman, s. 76; Weber, Art. 92, N. 73; Von Tuhr/Escher, s. 77.

⁷¹ Eren, s. 183; Serozan, s. 111; Yalman, s. 124; Honsel/Wogt/Wiegand: Kommentar zum Schweizerisches Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 92, N. 9; Weber, Art. 92, N. 105.

⁷² Eren, s. 183; Weber, s. Art. 92, N. 113; Yalman, s. 137; Koç, s. 219; Von Tuhr/Escher, s. 81; Biedermann, s. 193.

⁷³ Eren, s. 183; Weber, s. Art. 92, N. 116; Von Tuhr/Escher, s. 79 dipnot 27; Honsel/Wogt/Wiegand, s. Art. 92, N. 12; Biedermann, s. 220; Meyer, s. 63.

⁷⁴ Eren, s. 183; Yalman, s. 99-104; Weber, Art. 94, n. 22, Honsel/Wogt/Wiegand, Art. 94, N. 4.

Tevdi edilen edim, bütün hasar ve masrafları alacaklıya ait olmak üzere tevdi edildiğinden, her türlü sorumluluk alacaklıya aittir⁷⁵.

Tevdi ile borcun sona ermesi fer'i borçlarında sona ermesine neden olur. Ancak, yanlış yere yapılan veya usulüne uygun yapılmayan tevdi borçluyu borcundan kurtarmaz⁷⁶.

2) Satma Hakkı

Borçlunun borca konu olan edimi satma hakkı, BK. m. 92'de düzenlenmiştir. Bu hükme göre, sözleşmeye konu olan şeyin niteliği veya işin türü tevdi elverişli değil ya da verilecek şey bozulmaya maruz veya muhafaza edilmesi masraflı ya da tevdi edilmesi büyük masraf yapılmasını gerektirecek ise, borçlu önce ihtarda bulunduktan sonra hakimin izni ile şeyi sattırarak bedelini tevdi edebilir. Verilecek şey borsada kayıtlı veya cari fiyatı mevcut ya da yapılacak masraflara oranla değeri az ise satışın alenî yapılması gerekmediği gibi, ihtara da gerek olmaksızın hakim satışa izin verebilir.

Tevdide olduğu gibi (BK. 91), satma hakkının kullanılabilmesi için de BK. m. 92'de belirtilen şartların oluşması gerekir. Ancak bu şartlar oluştuğu zaman borçlu, satma hakkından yararlanabilir. Satış hakkı ile ilgili şartların belirlenmesinde, borçlanılan şeyin niteliği önem arzeder. Yukarıda da belirtildiği üzere, eşyanın tevdi edilmesi halinde çok fazla muhafaza ücreti ödenecek veya bakım masrafı fazla olacaksa ya da mal tevdi edildiğinde bozulacak ve eşyanın niteliği tevdi elverişsiz hale gelecekse, borçluya borç konusu şeyi satma yetkisi verilmelidir⁷⁷. Borç konusu şeyin tevdi elverişli olup olmayacağı hususundaki karar, eşyanın niteliğine, tevdi yerine, tevdi yerinin yeterli olup olmadığına ve eşyanın uygun bir depoya verilip verilemeyeceğine bağlıdır⁷⁸. Zaten bu hususlar BK. m. 92'de açık bir şekilde düzenlenmiştir.

Şartları oluşmadan yapılan bir satış ile elde edilen paranın tevdi edilmesi, borçluyu borcundan kurtarmaz. Satışın geçerli olması, satış şartlarının oluşmasına bağlıdır.

⁷⁵ Eren, s. 184; Yalman, s. 138; Weber, Art. 92, N. 122; Koç, s. 214; Von Tuhr/Escher, s. 79 dipnot 28.

⁷⁶ Eren, s. 84; Yalman, s. 97; Oğuzman/Öz, s. 271; Von Thur/Escher, s. 78.

⁷⁷ Strieder/ Baumgaeter: Handbuch der Beweislast im Privatrecht, München 1991, s. 471; Heinrichs, Art. 383, N. 1-2; Eren, s. 185; Medicus, s. 126; Brox, s. 103.

⁷⁸ Yalman, s. 82; Biedermann, s. 94.

Satma hakkının kullanılması, tek başına ifanın yerine geçmez; bilakis tevdi uygun olmayan eşya, tevdi uygun hale dönüştürülmüş olur. Ancak bundan sonra yapılan tevdi ile, yani satıştan elde edilen paranın tevdi edilmesi ile borçlu borcundan kurtulur⁷⁹. Satış hakkı kullanılmadan önce alacaklı edimi talep ederse borçlu, artık edimi ifa etmek zorundadır.

Borç konusu şeyin tevdi edilmesinde, teklife ihtiyaç duyulmamasına rağmen, satış hakkının kullanılması için önceden alacaklıya ihtar yapılması gereklidir. Fakat, verilecek şey borsada kayıtlı veya cari fiyatı mevcut ya da yapılacak masrafa oranla değeri az ise, satışın aleni yapılması gerekmediği gibi hakim, ihtara gerek görmeden de satışa izin verebilir. Ayrıca hakim, muhtemel bir ihtarın ve satışın gerekli olup olmadığına da karar vermedir⁸⁰. Hakimin izni alınmadan yapılan bir satış hiçbir değer ifade etmez.

Satış hakkının kullanılması ile tevdi uygun olmayan edim, tevdi uygun hale getirilir. Borçlunun edimi, para edimi haline dönüşür⁸¹. Borçlu, satış hakkını kullanarak değil, satıştan elde edilen şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

3) Sözleşmeden Dönme Hakkı

Alacaklı temerrüdü sonunda borca konu olan edim, bazı durumlarda ne tevdi edilmeye ne de satıma uygun olmayabilir. Bu durum daha çok, borç konusu edimin, yapma edimi olduğu zamanlarda ortaya çıkar. Böyle durumlarda kanun koyucu, BK. m. 94'de borçluya, borçlu temerrüdü hükümlerinden yararlanarak sözleşmeyi sona erdirmeye hakkını tanımıştır. Örneğin, borcun konusu bir hizmetin yapılması olup da alacaklı (işveren), borçluya (işçiye) işin yapılması için gerekli talimatı vermez, hatta işçiyi işyerine sokmazsa, borçlu sözleşmeden dönebilir. Çünkü böyle bir durumda borçlunun, edimini tevdi etmesi veya satması mümkün değildir⁸². Bunun gibi, eser sözleşmesinde, iş sahibinin kendisine düşen hazırlık fiillerini yerine getirmeyerek, müteahhidin esere başlamasını engellemesi veya tamamlanan

⁷⁹ Eren, s. 184; Weber, s. Art. 93, N. 48; Von Tuhr/Escher, s. 8; Tekinay/ Burcuoğlu/ Akman/ Altop, s. 843; Serozan, s. 111; Koç, s. 243.

⁸⁰ Eren, s. 186; Koç, s. 253; Von Tuhr/Escher, s. 83; Weber, Art. 93, N. 31.

⁸¹ Eren, s. 186; Bucher, s. 324; Weber, Art. 93, N. 48.

⁸² Eren, s. 187; Bucher, s. 325; Serozan, s. 111-112.

eserin bedelini ödemedede temerrüde düşmesi durumunda müteahhit, sözleşmeden dönebilir⁸³.

Borçlunun, BK. m. 94'e göre sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmesi bazı şartların oluşmasına bağlıdır. Buna göre, öncelikle alacaklı mütemerrit olmalıdır. Bundan başka borçlunun, BK. m. 106'ya göre alacaklıya, kendisinin veya hakimin tayin edeceği uygun bir süre vermesi gerekir. Bu süre zarfında da alacaklı herhangi bir işlemde bulunmazsa borçlu, derhal sözleşmeden dönme iradesini beyan etmelidir⁸⁴. Borçlunun sözleşmeden dönme hakkı, yenilik doğuran bir haktır. Bu nedenle, tek taraflı, varması gerekli bir irade beyanı ile kullanılır⁸⁵. Alacaklı temerrüdünde, borçluya sözleşmeden dönme hakkı, borçlu temerrüdü hükümlerine göre verilmektedir (BK. m. 94). Ama borçlunun, sözleşmeden dönme dolayısıyla uğrayacağı zararların nasıl giderileceği hususunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla beraber, BK. m. 94 ile m. 106-108'e yapılan yollama dolayısıyla, borçlunun menfi tazminat isteme hakkı kabul edilmelidir⁸⁶. Çünkü aynı durumda BK. m. 370/I'de, borçluya menfi tazminat isteme hakkı açıkça tanzim edilmiştir. Fakat, menfi tazminatın talep edilebilmesi için alacaklının kusurlu olması gerekir.

IV. Sonuç

Alacaklının temerrüde düşmesiyle iki türlü sonuç ortaya çıkar. Bunlardan birincisi temerrüdün genel sonuçlarıdır. Buna göre temerrütle birlikte borçlunun sorumluluğu hafifler, hasar kural olarak alacaklıya geçer, alacaklı ödemelik def'i ileri süremez, daha önce borçlu temerrüde düşmüşse temerrüt hali sona erer. Ayrıca borçlu, mütemerrit alacaklı yararına yaptığı masrafları talep edebilir. Bununla beraber, borçlunun sözleşmeden doğan faiz ödeme borcu işlemeye devam eder.

BK. m. 91-94 arasında ise alacaklı temerrüdünün özel sonuçları düzenlenmiştir. Buna göre borçlu, borcundan kurtulabilmek amacıyla edimi tevdi edebileceği gibi, bazı şartlar altında satma hakkına da sahiptir. Ancak satışla borç sona ermez. Satış parasının tevdi edilmesi gerekir. Ayrıca, yapma borçlarında borçlunun sözleşmeden dönme hakkı da mevcuttur.

83 Hatemi, H./Serozan, R./Arpacı, A.: Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1992, s. 366; Weber, Art. 95, N. 11; Eren, s. 187.

84 Eren, s. 188; Weber, Art. 95, N. 15; Koç, s. 269.

85 Eren, s. 188; Serozan, s. 62.

86 Eren, s. 188; Serozan, s. 649; Koç, s. 273.